

06/01/2013	ידיעות אחרונות - זמנים בריאים	עמוד 6	1	25.99×34.74	35175766-0
בית הספר ללימודים מתקדמים בסמינר הקיבוצי - 29100					

לסביבה הפיזית שבה שוהים ילדים על הטווח האוטיסטי, בבית ובכיתה, יש חשיבות רבה, ואפילו השפעה על יכולתם להתרכז וללמוד • כך יוצרים עבורם מקום מכיל, אבל גם מאתגר | שיר-לי גולן

ראש התוכנית ללימודי תעודה בניתוח התנהגות במכללת סמינר הקיבוצים ויו"ר העמותה הישראלית לניתוח התנהגות. ההפרעות הסביבתיות, שרובנו כלל לא מבחינים בהן, נחות בעוצמה מטרידה אצל ילדים בעלי לקויות התפתחותיות שונות. המוחות האוטיסטיים, אומר ד"ר אלדר, רגישים יותר לגירויים ומגיבים להם יותר. הרבר נכון לגבי רעשים, ריחות, תאורה ועוד, ועלול לפגוע ביכולת הילדים הללו להתקדם ולשפר את התפקוד. "אמנם צריך להתאים את חומר הלימוד ואת הדרישות ליכולות של ילדים עם אוטיזם ולהקל עליהם, אבל לדעתי – ובהתבסס על מחקרים שנעשו בעולם – בעבודה נכונה עם ילדים כאלה, שמתחילה בגיל הרך, אפשר להוציא 40%-50%

"כשילד עם לקות אוטיסטית יושב בכיתה ומבעד לחלונות משתקפות קרני השמש על עלי העצים היפים שבחצר – הריצור הזה של האור ממלא את מוחו, ומאותו רגע הוא לא מסוגל להקשיב למה שהמורה אומרת ולהתרכז במה שקורה בכיתה. זה נחמד להציץ מדי פעם החוצה ולראות עץ פורח ושמש, אבל כשהמראה הזה משתלט על ההוויה, כפי שקורה לילדים שעל הספקטרום האוטיסטי, זה נעשה בעייתי. המטרה שלנו היא ליצור מצב שבו הגירויים הללו לא יפריעו לילדים להתרכז, אבל הסביבה הפיזית שלהם תהיה גמישה מספיק כך שהיא תאפשר להם להיחשף בצורה הדרגתית גם לגירויים 'קשים'". כך אומר ד"ר איתן אלדר,

מחר: יום עיון בנושא התאמת הסביבה לקשיים

יום עם קשיי התפתחות. במסגרת יום העיון יועברו הרצאות על ידי האדריכלים פרופ' זאב דרוקמן ויונתן פוגלסון, ד"ר אלדר וחני קרשטינו – מנהלת בית הספר "הרים" לתלמידי ASD (הספקטרום האוטיסטי).

התוכנית ללימודי תעודה בניתוח התנהגות של בית הספר ללימודים מתקדמים בסמינר הקיבוצים תקיים מחר יום עיון בנושא, שכותרתו "יפה ומתאים". יום העיון יעסוק בתכנון הסביבה הלימודית והתאמתה לתלמידי

מהם ממעגל האוטיזם", טוען ד"ר אלדר. "חשוב גם לאתגר אותם. לא להסתפק בהקלות ובהתאמות. כמובן, בצורה הדרגתית ומובנית וכך שיתרגלו גם ללמוד ולהתמודד עם קשיים". לדברי ד"ר אלדר, אם המטרה היא ללמד את הילדים האוטיסטים ולהביאם לתפקוד ברמה סבירה ואף למעלה מכך, חשוב ליצור התאמות בסביבת הלימוד. התאמות שיבטיחו שהסביבה תהיה קודם כל נוחה ורק אחר כך אסתטית. ההתאמות בסביבת הלימוד (כמו גם בסביבת הביתית) יכולות להיעשות על ידי הצוות או בשיתוף התלמידים עצמם.

אז כיצד ניתן למקסם את יכולות הריכוז והלמידה של ילדים בעלי לקות אוטיסטית באמצעות שינויים פיזיים בסביבתם? הנה ההצעות של ד"ר אלדר:

אווירה נעימה ותומכת

- הימנעות מגירויים מאיימים דוגמת ציורים מפחידים או חיות מפחידות בכלוב.
- יצירת אזורים פרטיים (למשל באמצעות מחיצות), המעניקים ביטחון אישי בעת הצורך.
- דינמיות. לאפשר, בעזרת המחיצות הניידות, מעבר לאזורי תקשורת ציבוריים המאפשרים אינטראקציה בין התלמידים ועבודה משותפת בקבוצה.
- ריהוט נעים למגע (פופים), קולות רגועים (מים, קולות, מוזיקה).
- הימנעות מחללים גדולים ומאיימים – בעיקר אם ישנם תלמידים שנוטים לנוע במסלולים חוזרים.

הפחתת גורש הגירויים המעוררים

- חשוב שתהיה שליטה במינון ריחות, צבעים, רעשים, צורות, ריצודים, אורות ותנועה.
- ארגון ברור של חלל הלמידה.
- הימנעות מקישוט יתר של הקירות. עודף ציורים, צבעים וגירויים שונים עלול לפגוע בריכוז.
- שמירה על יציבות בגירויים: מניעת רעש של פלורסנט, חריקת דלתות או חלונות, הזזת רהיטים (באמצעות ריפורד למשל).

מוכר וקל לתמרון

- ריהוט ברור ויציב. למשל, שולחנות או ארונות בעלי צורה דומה המשמשים בתפקיד דומה.
- מעברים ברורים בין מקום למקום.
- הפניה ברורה – חצים או משעולים מסומנים להגעה למקומות מסוימים.
- שימוש במגוון חושים להמחשה.

אפשרות שליטה ושינוי של התלמידים

- מעברים "רגועים" בין סביבה אחת לאחרת. למשל, מסדרון ביניים בין הכיתה ובין החצר כדי למנוע "התנגשות" מפתיעה בין סביבות שונות.
- "מקומות מפלט" (למשל, פינת רגיעה) לפרקי זמן שבין פעילות אחת לאחרת, או מעברים.
- אפשרות לגרייה חושית מותאמת
- פינת פעילות, שבה יוכלו התלמידים לעסוק בפעילות חושית מותאמת. לפי הגישה ההתנהגותית, מומלץ להפחית בהדרגה את התלות בפעילות כזאת בחיי היום-יום.
- פינת רגיעה שבה יוכלו התלמידים להתרחק מגורש הגירויים לפרק זמן מסוים.

בטיחות

- בחינה מדוקדקת של המבנה וסביבתו חיונית כדי למנוע מצבים מסוכנים מתלמידים המתקשים מחד להבחין בגירויים מסוימים, אך מאידך דעתם מוסחת מגירויים אחרים (לעיתים בלתי רלוונטיים).
- בחינה יום-יומית של מפגעים, דוגמת רהיטים פגומים, שטיחים מקופלים, משטחים בלתי יציבים, חפצים המונחים בצורה ארעית וכו'.
- תחושה ביתית ולא קלינית
- ריהוט המזכיר את הבית.
- הימנעות בשימוש בחומרים בעלי ריח חזק (למשל חומרי ניקוי) המזכיר מוסדות רפואה.
- שמירה על איזון: שהמרחב יישאר אינטימי, בלתי מוגזם בגודש, ועוד. ●